

HỒ THỊ HẢI
(Chủ biên)

HỒ THỊ HẢI (Chủ biên)
NGUYỄN MAI LY - NGUYỄN THỊ HỒNG NHẬT

GIÁO TRÌNH

LUẬT TÀI CHÍNH VIỆT NAM

LUẬT TÀI CHÍNH VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC VINH

HỒ THỊ HẢI (chủ biên)
NGUYỄN MAI LY - NGUYỄN THỊ HỒNG NHẬT

GIÁO TRÌNH
LUẬT TÀI CHÍNH
VIỆT NAM

DÙNG CHO ĐÀO TẠO ĐẠI HỌC NGÀNH LUẬT VÀ NGÀNH LUẬT KINH TẾ

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC VINH

© Bản quyền thuộc về tác giả và Trường Đại học Vinh
Không được in ấn, sao chụp, phát hành dưới mọi hình thức khi chưa có văn bản
cho phép của tác giả và Trường Đại học Vinh.

MỤC LỤC

Lời giới thiệu	7
Chương 1. Giới thiệu về tài chính và luật tài chính	9
1.1. Giới thiệu về tài chính.....	9
1.1.1. Bản chất và nguồn gốc ra đời của tài chính	9
1.1.2. Chức năng của tài chính.....	16
1.1.3. Hệ thống tài chính.....	20
1.2. Giới thiệu về luật tài chính.....	27
1.2.1. Khái niệm luật tài chính	27
1.2.2. Sự cần thiết phải điều chỉnh lĩnh vực tài chính bằng pháp luật.....	28
1.2.3. Đối tượng điều chỉnh của luật tài chính	29
1.2.4. Phương pháp điều chỉnh của luật tài chính	37
1.2.5. Quan hệ pháp luật tài chính.....	38
1.2.6. Nguồn của luật tài chính.....	41
Tóm tắt chương 1.....	43
Tài liệu đọc thêm chương 1.....	44
Câu hỏi và bài tập chương 1	45
Chương 2. Pháp luật về ngân sách nhà nước	47
2.1. Tổng quan về ngân sách nhà nước	47
2.1.1. Định nghĩa ngân sách nhà nước.....	47
2.1.2. Đặc điểm của ngân sách nhà nước.....	51
2.1.3. Sự ra đời của ngân sách nhà nước	56
2.1.4. Phạm vi ngân sách nhà nước.....	57

2.1.5. Vai trò của ngân sách nhà nước.....	63
2.1.6. Những nguyên tắc cơ bản của ngân sách nhà nước ...	65
2.2. Tổ chức hệ thống ngân sách nhà nước và phân cấp quản lý ngân sách nhà nước.....	74
2.2.1. Tổ chức hệ thống ngân sách nhà nước	74
2.2.2. Phân cấp quản lý ngân sách nhà nước	77
2.2.3. Pháp luật Việt Nam về phân cấp quản lý ngân sách nhà nước	83
2.3. Pháp luật về quá trình ngân sách nhà nước	87
2.3.1. Pháp luật về lập dự toán ngân sách nhà nước	87
2.3.2. Pháp luật về chấp hành ngân sách nhà nước.....	96
2.3.3. Pháp luật về quyết toán ngân sách nhà nước.....	101
2.4. Pháp luật về quản lý quỹ ngân sách nhà nước	105
2.4.1. Khái niệm quản lý quỹ ngân sách nhà nước	105
2.4.2. Quy định pháp luật về quản lý quỹ ngân sách nhà nước	106
Tóm tắt chương 2.....	109
Tài liệu đọc thêm chương 2.....	110
Câu hỏi và bài tập chương 2.....	111
Chương 3. Pháp luật về tài chính doanh nghiệp	113
3.1. Giới thiệu về tài chính doanh nghiệp	113
3.1.1. Định nghĩa tài chính doanh nghiệp.....	113
3.1.2. Đặc điểm tài chính doanh nghiệp	116
3.2. Nội dung pháp luật tài chính doanh nghiệp.....	118
3.2.1. Pháp luật về tạo lập vốn của doanh nghiệp	118
3.2.2. Pháp luật về sử dụng vốn của doanh nghiệp	131
3.2.3. Pháp luật về doanh thu, chi phí sản xuất, kinh doanh và phân phối lợi nhuận của doanh nghiệp	144
Tóm tắt chương 3.....	156
Tài liệu đọc thêm chương 3.....	157
Câu hỏi và bài tập chương 3	158

Chương 4. Pháp luật về thuế	159
4.1. Những vấn đề chung về thuế	159
4.1.1. Định nghĩa thuế.....	159
4.1.2. Đặc điểm của thuế.....	162
4.1.3. Phân loại thuế	165
4.1.4. Vai trò của thuế	177
4.2. Quyền thu thuế của Nhà nước	183
4.2.1. Cơ sở và nội dung quyền thu thuế của Nhà nước.....	183
4.2.2. Nguyên tắc đánh thuế	184
4.2.3. Hệ thống thuế, cơ cấu của luật thuế và hệ thống pháp luật thuế.....	188
4.3. Pháp luật về thuế thu vào hàng hóa, dịch vụ.....	196
4.3.1. Pháp luật thuế xuất khẩu, thuế nhập khẩu	196
4.3.2. Pháp luật thuế tiêu thụ đặc biệt.....	209
4.3.3. Pháp luật thuế bảo vệ môi trường.....	217
4.3.4. Pháp luật thuế giá trị gia tăng	224
4.4. Pháp luật thuế thu vào thu nhập.....	238
4.4.1. Pháp luật về thuế thu nhập doanh nghiệp.....	239
4.4.2. Pháp luật thuế thu nhập cá nhân	251
4.5. Pháp luật thuế thu vào tài sản.....	262
4.5.1. Pháp luật thuế sử dụng đất nông nghiệp	262
4.5.2. Pháp luật thuế sử dụng đất phi nông nghiệp	273
4.5.3. Pháp luật về thuế tài nguyên	282
4.6. Pháp luật về quản lý thuế	290
4.6.1. Khái niệm, đặc điểm, nguyên tắc quản lý thuế.....	290
4.6.2. Nội dung pháp luật quản lý thuế	297
Tóm tắt chương 4.....	309
Tài liệu đọc thêm chương 4.....	310
Câu hỏi và bài tập chương 4	311
Tài liệu tham khảo	313

LỜI GIỚI THIỆU

Tài chính là lĩnh vực có tác động tới đời sống kinh tế - xã hội của tất cả các chủ thể từ Nhà nước, doanh nghiệp, tổ chức tới hộ gia đình và cá nhân. Pháp luật tài chính bởi vậy đóng vai trò quan trọng trong việc điều chỉnh các quan hệ xã hội gắn liền với mục đích tạo lập hoặc sử dụng các nguồn vốn tiền tệ, phục vụ các nhu cầu cơ bản của các chủ thể trên. Xuất phát từ thực tế đó, học phần *Luật tài chính* được đưa vào khối kiến thức cơ sở ngành của Chương trình đào tạo trình độ đại học ngành Luật và ngành Luật Kinh tế của Trường Đại học Vinh nhằm trang bị cho người học lý thuyết cơ bản về tài chính, luật tài chính và quy định pháp luật hiện hành điều chỉnh các quan hệ xã hội phát sinh trong lĩnh vực tài chính.

Nhằm đáp ứng ngày càng tốt hơn nhu cầu nghiên cứu, giảng dạy và học tập môn học Luật tài chính, tập thể tác giả là các giảng viên phụ trách đã tiến hành biên soạn *Giáo trình Luật tài chính Việt Nam* trên cơ sở chuẩn đầu ra của học phần theo phương pháp đào tạo tiếp cận năng lực CDIO. Một mặt, Giáo trình cung cấp kiến thức pháp lý tổng hợp về tài chính công và tài chính doanh nghiệp, từ đó, có thể giải thích và đánh giá sự phù hợp của các quy định pháp luật hiện hành. Mặt khác, thông qua các kiến thức trong đã được học trong Giáo trình, người học sẽ có kỹ năng áp dụng quy định của pháp luật để giải quyết được các tình huống pháp lý xảy ra trong thực tiễn công việc và đời sống.

Giáo trình trình bày các vấn đề từ tổng quát tới cụ thể, bao gồm lý luận và quy định pháp luật hiện hành theo 4 Chương và được phân công biên soạn như sau:

Chương 1. *Giới thiệu chung về tài chính và luật tài chính* được biên soạn bởi Thạc sĩ Nguyễn Mai Ly. Chương này đề cập đến những vấn đề cơ bản về tài chính như bản chất, nguồn gốc, chức năng của tài chính, hệ thống tài chính. Từ đó, xác định những vấn đề lý luận về ngành Luật

tài chính như đối tượng điều chỉnh, phương pháp điều chỉnh, quan hệ pháp luật tài chính và nguồn của ngành luật tài chính.

Chương 2. *Pháp luật về ngân sách nhà nước* được biên soạn bởi Thạc sĩ Nguyễn Mai Ly. Chương 2 đề cập đến những vấn đề lý luận về ngân sách nhà nước và các quy định pháp luật Việt Nam về ngân sách nhà nước.

Chương 3. *Pháp luật về tài chính doanh nghiệp* được biên soạn bởi Tiến sĩ Hồ Thị Hải. Chương này giới thiệu về tài chính doanh nghiệp và các quy định pháp luật Việt Nam về tài chính doanh nghiệp.

Chương 4. *Pháp luật về thuế* được biên soạn bởi Tiến sĩ Hồ Thị Hải, Thạc sĩ Nguyễn Mai Ly và Thạc sĩ Nguyễn Thị Hồng Nhật. Chương này giới thiệu những vấn đề cơ bản về thuế, các quy định pháp luật về thuế đánh vào hàng hóa dịch vụ, thuế thu nhập, các loại thuế khác và hoạt động quản lý thuế của Nhà nước.

Để sử dụng *Giáo trình Luật tài chính Việt Nam* một cách hiệu quả, sinh viên có kiến thức về Nhà nước và pháp luật, Luật Hiến pháp và Luật Hành chính. Bên cạnh đó, các kiến thức về Lý thuyết tài chính - ngân hàng, Kinh tế chính trị, Kinh tế vĩ mô cũng góp phần giúp người học hiểu rõ hơn nội dung Giáo trình.

Trong quá trình biên soạn *Giáo trình Luật tài chính Việt Nam*, nhóm tác giả có tham khảo tài liệu của các cơ sở đào tạo Luật và Kinh tế trong nước như *Giáo trình Lý thuyết Tài chính tiền tệ* (2021) của Nguyễn Thị Thu Cúc (chủ biên), *Lý thuyết Tài chính - Tiền tệ* (2004) do Dương Thị Bình Minh và Sử Đình Thành đồng chủ biên; *Giáo trình Luật ngân sách nhà nước* (2020) của Trường Đại học Luật Hà Nội; *Giáo trình Luật Thuế* (2020) do Trường Đại học Luật Thành phố Hồ Chí Minh chịu trách nhiệm ấn hành và các tài liệu nghiên cứu, sách chuyên khảo về lĩnh vực tài chính khác. Những tài liệu này đã được trích dẫn đầy đủ trong giáo trình.

Mặc dù đã cố gắng hết sức nhưng vì nhiều lý do, giáo trình không thể tránh khỏi sai sót, hạn chế nhất định. Tập thể tác giả kính mong các chuyên gia, đồng nghiệp, các em sinh viên và quý độc giả tiếp tục góp ý xây dựng để giáo trình Luật tài chính Việt Nam được hoàn thiện khi tái bản trong thời gian tới.

Xin trân trọng cảm ơn và giới thiệu!

TẬP THỂ TÁC GIẢ

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC VINH

182 Lê Duẩn, Vinh, Nghệ An

ĐT: 0238. 3551 345 (Máy lẻ: 312) - Fax: 0238. 3855 269

Email: nxbdhv@vinhuni.edu.vn

GIÁO TRÌNH
LUẬT TÀI CHÍNH
VIỆT NAM

Chịu trách nhiệm nội dung và xuất bản:

Giám đốc kiêm Tổng biên tập

PGS.TS. NGUYỄN HỒNG QUẢNG

Chịu trách nhiệm nội dung khoa học:

HỘI ĐỒNG NGHIỆM THU TRƯỜNG ĐẠI HỌC VINH

Người nhận xét:

TS. NGUYỄN THANH LÝ - TS. HỒ THỊ DUYÊN

Biên tập:

HỒ THỊ DUYÊN

Bìa, trình bày:

QUANG MINH

Sửa bản in:

CÁC TÁC GIẢ

ISBN 978-604-923-697-6

In 250 cuốn, khổ 16 x 24 cm

tại Xưởng in Quân khu 4 - Số 187 đường Lê Duẩn, TP. Vinh, tỉnh Nghệ An

Xác nhận đăng ký kế hoạch xuất bản số: 505-2023/CXBIPH/3-02/ĐHV

Quyết định xuất bản số: 47-2023/QĐXB-NXB ngày 19 tháng 7 năm 2023

In xong và nộp lưu chiểu năm 2023